

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felélő szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szönt-Isztván-tér 1.**
Egyes számok kaphatók: a dohánytözsékben.

Mi ez?

A jelen iskolai év eleje óta egy új tanügyi lap jelen meg Budapesten. Címe: *Tanító*, szerkesztője *Verner Jenő*. A lap hivatalos közlönye a *Magyarországi tanítóegyesületek országos szövetségének*. Élénken, sok körültekintéssel szerkesztett újság, melynek hangja is nagyrészt kifogástalan.

Mindössze is csak az irányára volna néhány megjegyzésem. Szerkesztőségét, illetőleg a Tanítóegyesületek országos szövetségének vezetését, úgy látszik, elkapta a modern idők szele s a tanítóság érdekében előmozdítását, jogos igényeinek kivívását erőlyesen hangoztató közleményei között csaknem minden számban egy-egy bántó, disszonáns hang csendül meg. Kissé parlagi kifejezéssel élve „paprasmorgás“-nak nevezhetném. Nem akarok szót szaporítani, inkább bizonyítok.

Legutóbbi számában Rakovszky István országgyűlési képviselő multikori interpellációjával kapcsolatban a következőket írja:

A Szövetség a képviselőházban.

Nagyon fáj a tisztelendő uraknak a ma tanítója, mert mer gondolkodni és nem akar a papok szolgája, pártja lenni. Természetes, hogy azok munkáját, kik az elnyomott tanítóságot meg akarják szabadítani a nehéz járomból, azokra mindjárt rásültek az erkölcsi telenséget, vallástalaniságot és minden csalafintaságukat összeszedik, hogy a szabadban gondolkodó és a papoktól nem függő tanítókat becsméreljék, nehogy megbolygassák a papokat alázatosan követő és szekaturájukat bénytelenségből hívó tanítókat.

Mi, akik az ösztanítóság egyesítése és tisztán a tanítói állás megbecsülése és anyagi jobbító a tanítói közvélemény megalapítására, a kultúra előbbvitelére, és a nép vezetésének megszerzésére alakultunk, reánk fogják, hogy vallástalanok vagyunk. Jóllehet kijelentettük többször, hogy senki vallását nem bántjuk, nekünk magunknak is van vallásunk, mindenkit testvé-ünknek látunk, mégis úton útfélen szólnak, rágalmaznak bennünket a felekezeti tanítók előtt.

Ebben a rk. papság tünteti ki magát. De úgy látszik a munkájának vajmi kevés eredménye van, mert a józan katolikus tanítóság gondolkodó tagjai velünk éreznek és nap-nap után olyan levelekkel keresnek fel, amelyekben bátorítanak és buzdítanak a további működésre.

A papság most a néppárti Rakovszky István képviselőhöz folyamodott, hogy ő uszítsa reánk Zichy János gróf kultuszminisztert, stb.

Hát kérem szeretettel, ez a hang nem illik egy olyan laphoz, mely egy nagyon fontos kulturális munkát végző hatalmas és hozzá intelligens testület hivatalos organumának mondja magát. Mert, fájdalom, igaz, hogy nem egy helyen ennek az országnak

sok baj van a tanító és pap között, melynek oka — készséggel elismerem — talán nem kevesebbszer a tanító, mint a pap személyében keresendő. Ha így van, elég szomorú a dolog. Akárhányszor, sajnos, a pap a tanítóban nem kulturális, népnevelő munkájának tiszteltreméltó osztályosát, hanem egy alsóbbrendű lényt lát, kit nem szeretettel, megértéssel magához fűzni, de hivatalos tekintélyével, paragrafusokkal nagyobb befolyásával lábai alá gyűrni akar.

Ez tény. De mikor ezt elismerjük, joggal elvárhatjuk a tulsó oldalról annak belátását is, hogy viszont nem egy helyen a tanító betegesen túltengő önértéket, megbizhatatlansága, sokszor kifogástalannak éppen nem mondható intelligenciája és viselkedése az oka a mindig szomorú s eredményeiben mindig végtelenül káros surlódásnak.

Jó magam több mint másfél évtizede működöm a tanítókkal egy pályán, a legkülönbözőbb foku és jellegű iskoláknál s ez idő alatt — büszkén és örömmel mondhatom — dacára annak, hogy sokféle felfogásu, temperamentumu és műveltségű tanítóval érintkeztem és dolgoztam együtt, a kölcsönös megértést, szeretetet, a vályvetünk munkát nem zavarta, az egyedül óhajtott nagy célt, az ifjuság lelkének kiépítését nem veszélyeztettem semmi. Igazán nem tudom megérteni, miért ne lehetne ez mindenütt, vagy mondjuk: majdnem mindenütt így (hála Istennek, sok helyen meg van) s ha nincs meg, miért ne lehetne annak oka másutt, mint a pap személyében keresendő.

Öszinte meggyőződésemmel, hogy a magyar tanítóságnak ezer és egy anyagi, erkölcsi és egyéb baja van, melyeknek szanálása sokkal égetőbb, sokkal sürgetőbb, mint felszabadításuk a papi járom alól.

És — legyen szabad e helyen még a kérdést felvetnem — nincsen a tanítónak nagyobb szarnoka, mint a pap? Ott a „Tanító“ szerkesztőségében sohasem hallottak még világi iskolászeki elnökök, igazgatók, tanfelügyelők basáskodásáról? Öszintén megvallom, életem egyik legkellemetlenebb, de egyúttal egyik legtanulságosabb emléke gyanánt él lelkemben az a méltatlan, brüszk bánásmód, mellyel egy alkalommal egy főszoigabíró (a ki pedig, mint az állami iskolák nagy apostola bizonyára a priori rokonszenves egyéniség a „Tanító“ szemében) szememláltára egy állami tanítóval (tehát — mondáná a „Tanító“ — nem „papok szolgájával, pártjával“) szemben viselkedett. Tessék elhinni, a basáskodás, a tanítóval szemben tanusított arrogáns fellépés nem papi, vagy mondjuk így: nem kizárólag papi jellemvonás. Ha pedig nem az, úgy felesleges egy országos testület orgámmában lépten-nyomon a papságra, special a „rk. papságra“ agyarkodni. (Mellékesen jegyzem még meg, hogy az „önérzetes tanítók“, „öntudatos tanítók“

folytonos emlegetése meg határozottan egyes leszármazottja, mondjuk: kisöccse a Népszavának „önérzetes munkás“ öntudatos elvtárs-féle szólamainak. Hagyjuk ezt, kérem! Intelligens embernek, ha kopott kapátban jár is, ha napjában egyszer eszik is meleg ételt, meg van a maga önértete, öntudata. Nem kell azt mesterségesen belepumpálni.)

Hogy mennyire igazam van akkor, mikor a „Tanító“ irányát gyanusnak, sőt több, mint gyanusnak állítom, arra nézve álljon itt bizonyoságul nevezett lap következő közleménye.

Felfüggesztett egyesület. A Magyarországi Tanítók Szabadegyesületének alapszabályait Székely Ferenc közoktatásügyi miniszter az *önérzetes, gondolkodó tanítóság örömeire*, annak idején jóváhagyta; aztán jött Zichy János gróf, aki az egyesületet — bizonyosan hatalmi befolyásra — 1910 évi 23159 számú rendeletével felfüggesztette, mert az egyesület bátorhangu hivatalos lapjában igazat lát. A felfüggesztés nagy meglepetést keltett, bár azt előre lehetett látni. Szokva vagyunk ugyanis arra, hogy itt csak az alázas tanítókat szeretik, de nihelyt meg merjük mondani az igazságot, igazgatók, hazafiatlanok és erkölcsiellenek vagyunk. A felfüggesztett egyesület nem tett egyebet, mint a tanítói önértéket ápolta jobb sorsának előmozdításáért. A tanítói állás becsületének elismeréséért küzdött és ha utjában akadályt látott, elhárította. Ime: ezért is eltitolták munkájától. Úgy gondoljuk, ez a XX-ik század ríkió szegénybéllyege.

Ha igaz, az hogy „embert barátjáról“, akkor ne csodálkozzék a „Tanító“ azon, hogy szerkesztésében még a tanítók közül is sokan szabadkőműves tendenciákat látnak megnyilatkozni.

Amely lap a véresszáju, demagóg, vallást, papot gyalázz, portugáli szerzetesekről, apácákról, Istenről csapszékli stílusban cikkező „Uj Korszak“-ban nem lát egyebet, mint egy „bátorhangu hivatalos lapot“, mely szerint a vallásoktatás ellen éktelenül kiabáló újság nem tett mást, csak „meg merte mondani az igazat“; a „tanítói önértéket (már megint az az önértéket!) ápolta jobb sorsának előmozdításáért“; mondom, az a lap, mely így ír a Tanítók felfüggesztett Szabadegyesületéről és az Uj Korszakról, az ne akarja komolyan gondolkodni tudó, tisztán látó emberekkel elhitetni azt, hogy a tanítók jogos érdekeinek szolgálatán kívül más cél nem vezet.

Még valamit.

A „Tanító“ minden számában egész sereg iskola-mizéria van felsorolva. Mindegyik el van mondva, hogy itt az állam a hibás, itt a római katolikus, amott a görög-

Sövegjártó János

vászon kereskedése

Székesfehérvár, Barátok épülete,

ELŐLÓTT: ÖZV. HANEL ANTALNÉ.

Nagy választék egy és asztalneműekből,

— fehér és színes barchetok, stb. —

Olcsó szabott árak.

Mai lapunk 4 oldal.

00000688

keleti, majd másutt megint a református hitközség a szikklebl. Helyes! Hadd lássuk, hogy hol, ki a hibás.

Azonban (hocsánatot kérek, hogy ezt is elolvastam), a legutóbbi számban a hírek rovatában egy kis híreske húzódik meg szerényen, az utolsóoldalti oldalon. Így szól:

Felfedezett zugiskolák. Szatropkón a csendőrség több zugiskolát fedezett fel és azok fentartóit feljelentette. Ha a csendőrség nem volna annyira elfoglalva tolvajok keresésével, több ilyen zugiskolát találna az országban.

Itt nem látom a „feljelentett iskola fentartóit” megnevezve. Nincs megírva, hogy annak, aki földrajzot tanult, okvetlenül tudnia kell, hogy Szatropkó hol fekszik. S bár én sem tudtam, de mielőtt utána néztem volna, fogadni akartam valakivel, hogy a kis községet északkeleti Magyarországon kell keresni. Ugy van. Zemplén megyéről van szó.

S most csak két szerény kérdést:

1. Csak nem bocher-iskolák voltak azok a csendőrök által felfedezett zugiskolák és nem kazárok azoknak a zugiskoláknak „feljelentett fentartói”?

2. Csak nem azért kellett ezeket a tényeket elhallgatni, mivel a „Tanítót” azon a Budapestben szerkesztik s a Magyarországi Tanítóegyesületek Országos Egyesületét arról a Budapestről vezetik, hol az igazgató és egyéb kinevezéseket Vázsonyiék hordják a zsebükből?

Nem mondom, hogy így van. De ez a hallgatás gyanús, nagyon gyanús.

Mint maga az egész lap.

Dornis István.

Utóirat. A fentebbieket épen egy héttel ezelőtt írtam, de közlését a múlt heti aktualitások (népszövetségi közgyűlés, választások) akadályozták. Ez a késedelem azt a szerencsés helyzetet teremtette számomra, hogy cikkem megjelenése előtt a „Tanító” legutóbbi, december 8-iki számát is betekinthettem.

Ennek alapján két körülményt konstataálhatok. Az első az, hogy az utóbbi szám a megelőzőnél sokkal több tapintattal van összeállítva; a hangja sokkal komolyabb, az agresszivitás részben elültint hasábjairól.

A másik, mely talán oka az előbbinek, csak egy szerkesztő üzenet háta mögül villan elő. Az az impresszióm, hogy a multkori szám furcsa hangja az enyémhez hasonló megbotránkozást szült a lap olvasói körében, kik a botránkoztatás okát — alaptalanul — a vezető emberek vallási viszonyaiban keresték. A hivatkozott szerkesztői üzenet így szól:

Kívánsi. Nem tudjuk, miért olyan kívánsi, hogy Moussong Géza és a Tanító szerkesztője milyen vallású. De ha csak ennyi a kívánsága, hát tudja meg, hogy Moussong elnöknek is, meg a szerkesztőnek is édesapja rk. felekezeti tanítók voltak és így a kérdezettek „rendezett” vallásuk. De ha nem is volna azok, nem esznék kétségbe.

Az utolsó mondat, bár bizonyos fokú cinizmusról és vallási indifferentizmusról tanuskodik, oly lap szerkesztősége részéről, melynek „rendezetlen” vallású olvasói is vannak, érthető.

Ami a szerkesztő-üzenetet általában illeti, elhiszem, sőt, amennyiben Moussong Gézára vonatkozik, tudom is, hogy megfelel az igazságnak. A kiváló képzettségű, szép karriert csinált elnök édesatyja, kit szemé-

lyesen ismertem és tiszteltem, tényleg egy felszabadon túl állott becsületes munkával a katolikus tanügy és keresztény nevelés szolgálatában. A fiu büszke lehet boldogult édesatyjára s csak rajta áll, hogy a noblesse oblige elvét szem előtt tartva, a fiu ne legyen méltatlan édesatyja emlékéhez. Ha őszinte akarok lenni, be kell vallanom, hogy cikkem megírására legelső sorban az indított, mert ezt a porladó édesatyja emléke iránt tartozó hűséget látom veszélyeztetve.

Adja Isten, hogy csalódjam s a fiu a főváros légkörétől megtévesztve s ambiciójától elvakítva ne szórja szét azokat a követeket, melyeket az atya ötven éven át verejtkezve hordott össze a keresztény Magyarországon épületéhez.

A katolikus tanítósgaz pedig jól teszi, ha jóakarattal bár, de kritikái szemmel nézi a lapot s figyelemmel kíséri az egyesület működését.

D. I.

UJDONSAGOK.

A Deák Ferenc iskola felavatása.

Szép ünnepély keretében avatták fel vasárnap délelőtti Székesfehérvár legújabb és legnagyobb közéleti elemi iskoláját.

Tudjuk mindnyájan, hogy egy évtizednél hosszabb időn át vajudott ennek az iskolának a kérdése. Kiáltó mizériák sürgették felállítását, de most, hogy áll, hálás szívvel hajtjuk meg az ismerés zászlóját mindazok előtt, kik a létrehozását sürgették, megvalósításán fáradoztak. Neveiket nem kell külön felenlitenünk. Mindnyájan ott voltak, beszéltek a vasárnapi felavatás ünnepén. Szokatlan, örvendetes látvány, mikor a beszédet megelőzi a télt. Sajnos, igen sokszor, a legtöbbször, megfordítva szokott történni.

Az ünnepélyt reggel 9 órakor a szeminárium templomában csendes szent mise előzte meg, melyet K. Horváth István kanonok mondott. Mise alatt a Deák Ferenc iskola növendékei énekeltek két hangon.

Az iskolát ugyancsak K. Horváth István kanonok áldotta meg.

Nagy örömnkre szolgál az a tény, hogy egy ilyen eminenter kulturintézmény felavatásánál a vallásnak is jutott szó s Istenről kértek áldást arra a munkára, mely az új épület falai közt évszázadokon át folyni fog. Örvendetes haladás az ezredéves iskola 13 év előtt történt felavatása óta, melynél — úgy tudjuk — a liberalizmus nevében nem jutott szó a legnagyobb kultúrtenyezőnek, a vallásnak.

Ne értsen félre senki bennünket. Nem klerikális térfoglalást ünnepelünk mi ebben a tényben, hanem vallásos szellemet várunk az új iskolától. S hogy ez meglesz, arról biztosítottak bennünket a felavatási ünnepélyen nemcsak az egyházi szertartás, hanem — és talán első sorban — az összes szónokok, főleg pedig Szirbék József igazgató, ki elvégre is elsőrangú irányítója lesz annak a nevelési szellemnek, mely, az új iskolában uralkodni fog.

Az ünnepély első szónoka Kerekes Lajos dr. h. polgármester volt az ő közismert ékes-szólásával. Utána Czapáry László iskolaszéki elnök mondott igen szép vallásos és hazafias szel-

lemű beszédet. Majd Szirbék József igazgató vette át az iskolát, szép beszéd keretében fejte ki azokat az irányelveket melyek őt s a tanítótestületet nemcsak munkájukban vezetni fogják. Ez a beszéd nagy megnyugvással töltött el bennünket s benne egy igazán szép kulturmunka zálogát látjuk.

Ezzel a tulajdonképeni felavatás véget is ért volna, ha a város tanítótestülete egy kedves záradékról, mondjuk: függelékről nem gondoskodik.

Saára Gyula dr. polgármester hivatalba lépése óta két iskolát teremtett Székesfehérvárnak s ha Isten élteti, megvagyunk róla győződve, nem áll meg ezen az uton. Epen ezért kedves gondolata volt a tanítói karnak, mikor az érdekes s kulturértékeket becsülni tudó polgármester arcképleleplezését összekapcsolta az új iskola felavatási ünnepélyével. Az arckép az egész város elemi iskolái növendékeinek filéréiből szerzetetett be és Márton Jakab főreáliskolai rajztanár pompásan sikerült munkája.

Az arcképleleplező beszédet Kuthy József dr. c. főigazgató, az új iskola gondnoka mondotta, azon a közvetlen, őszinte, mindenkit rabul ejtő hangon, mely az illusztris szónoknak kevesekkel közös sajátja. Alig hisszük, hogy megsértjük az ünnepély szónokait, ha kijelentjük, azt, hogy Kuthy József dr. beszéde volt az ünnepség fénypontja.

„Lehetnek — ugymond — akik nem mindenben hajolnak meg Saára Gyula dr. polgármester elvei, nézetei előtt, de egyet nem fog tagadni senki s ez az, hogy Saára Gyula dr. nagy szível, sok jóakarattal s nagy érdekek megértésével dolgozik. Neki nincs gyermeke, kire nevé, nagy szívét örökségül hagyja, de gondoskodik arról, hogy nevé alkotásai hirdessék az utókor-nak s szívét szeretettel tárja fel e város lakóinak összes gyermekei előtt.

Saára Gyula dr. megalottan köszönte meg a figyelmet, melylyel nem érdemeit, de kötelességteljesítését (ami, mint monda, nem érdem) honorálták s igérte, hogy e téren nem a Deák Ferenc iskola lesz utolsó alkotása.

Az ünnepély beszédei közben az iskola növendékei szavaltak és — énekeltek. És pedig a leányok sok érzéssel, a fiuk pedig korukat meghaladó bravurral, mi az iskola tanító testületének válik dicséretére.

A felavatás ünnepség alkalmából táviratban üdvözlötték gróf Zichy kultuszminisztert.

Végül, mint a mai, minden téren anyag érdekeket hajszólok korban nagyon szokatlan tényit említtük fel Kümmel Béla műkertészünk kedves áldozatkésztségét, ki a felavatás ünnepély méltó keretéről gondoskodott az intézet bejáratainak folyósóinak és nagytermének pazar feldiszítésével.

— **Hítvédő előadás.** Vass József dr., főiskolai tanár szerdán, f. hó 14-én a hitvédő előadások sorozatában a következő tételt fejtegeti:

Éli-e Krisztus? Az előadás színhelye a Szent István terem, idő: este 6 órakor.

— **Eljegyzés.** Nagy Mihály gazdasági szaktanító eljegyezte Sólyom Ilonka kisasszonyt, Sólyom Lajos helybeli főtanító bájos leányát.

Legalkalmasabb karácsonyi ajándékok alkalmi árban, nem kiselejtezett áruk urak, nők és gyermekeknek.

Knazovitzky Béla divatáruházában.

Tessék a kirakatokat megtekinteni

szörme áruk nagy választékban.

— **Megjutalmazott tanítók.** A vallásminiszter Reichénbach Ferenc csákvári és Kiss István verebi tanítóknak 200—200 kor. személyi pótlékot engedélyezett. Öszintén örülünk a kedves karácsonyi ajándéknak, annál inkább is, mert a két megjutalmazott tanító ügyis mint tanító, úgy is mint ember valóban disze a fejérmegyei tanítótestületnek.

— **Előadások.** A Népakadémiában *Hátnék* Béla hitoktató tartott értékes, szellemes előadást lebilincselő modorban a nevelés kérdéséről. Az előadást mulattató színjáték követte.

A Szabad Liceum előadását *Krasztina* Lajos, belv. káplán tartotta, ki szintén a nevelés kérdéseit fejtegette nagy érdeklődés mellett.

— **Szabadságon.** *Vajda Géza*, főmérnök, az államépítészeti hivatal főnöke 5 heti szabadságra ment. A hivatal vezetését azalatt *Krécsy* Miklós főmérnök vette át.

— **Tanügyi változások.** A székesfehérvári tanfelügyelőséghez tolnokká *Csete* Ferencet, az érdi állami iskolához tanítóóvó *Bornemissza* Izabellát nevezte ki a kultuszminiszter.

— **Tisztviselők karácsonya.** Legutóbb irtnuk már róla, hogy a városi tisztviselők javadalmazására leérkezett a 34 ezer korona államszegély. A vármegyei tisztviselők hasonlóan megkapták a maguk karácsonyi ajándékát, amennyiben a belügyminiszter jóváhagyta a megyei közgyűlés azon határozatát, a mely a megyei árwapénztár terhére a tartalékalapból 11 százalékot, körülbelül 24 ezer koronát juttat a vármegye alkalmazottainak javára drágasági pótlék gyanánt. Ez az utóbbi eljárás jobban tetszik nekünk, mint a városházánál történtek. Itt ugyanis minden egyes alkalmazott megkapja a maga 11 százalékát az alispántól lefelé egész az utolsó hajduig, míg a városnál csak a tisztviselők részesülnek fizetési előnyben. Tudjuk, hogy ennek nem a tisztviselők az okai, hanem a miniszter, de az igazság mégis csak igazság, különösen igazság pedig ebben a komisz, husrágaságos világban.

A 34 ezer koronát a tavalyi megállapítás szerint osztják ki. Különbség csak Zavaros Aladár kapitánynál lesz, a ki a IX. fizetési osztályból a VIII-ba lép elő. Ennek mindenki öszintén örül, mert Zavaros Aladár a városház egyik legkiválóbb tisztviselője.

— **A vármegye közigazgatása.** Ma d. e. 10 órakor közigazgatási ülés volt a vármegyén *Széchenyi* Viktor gróf főispán elnökletével.

Az előadói jelentésből megemlítjük a következőket: Egy esetből kifolyólag vita indult meg annak elbírálására, hogy a gazda családját meddig s milyen körülmények közt köteles gyógyítani. A vitát Schlamadinger Jenő dr. főgyógyász döntötte el, aki a közigazgatási bíróság legutóbbi döntésére hivatkozva, kimondotta, hogy a gyógykezelésére idő akár házi, akár kórházi kezeléssel 45 nap.

A bizottság a Sárobgárd Bicske helyi érdekű vasutat kötelezte arra, hogy a lovasberényi vöval mellett elterülő árkot rendben tartani köteles. Az árvaszék 37500 korona kölcsönt adott ki a mult hó folyamán.

Lauschmann Gyula dr. főorvos jelentése: A mult hóban a megye területén házasságra lépett 260 pár, született 367 férfi és 302 nő, összesen 659. Meghalt 184 férfi, 173 nő, összesen 357. Születési többlet 291. Betegség 3403 esetben fordult elő, beteg volt a lakosság 13%-a. Gondozásban 1260 gyermek volt.

A közegészségügyi viszonyok kevésbé voltak jók. Oka a nedves időjárás. Uralkodó megbetegedések a légzőszervek hurutos bántalmái és a fertőző gyermekbetegségek. Csanter 73, vörheny 67, roncósító toroklob 57 esetben lépett fel. A légzőszervek hurutos bántalmái a tapasztalat szerint az állatok szája és körömfájásával együtt fordulnak elő. A Szent György kórház betegjeinek létszáma volt 322, gyógyultau távozott 136, maradt 125. Apótlási napok száma 4887.

A pénzügyigazgató jelentése szerint 81 ezer koronával több adó folyt be az idén, mint a tavalyi év ugyanezen hónapjában. Grünfeld Jakab

bodajki fürdő Kabinját 360 korona adóval róttameg az igazgatóság. Ebből a közig. bizottsághoz került felebezés folytán leengedtek 110 koronát.

A főmérnöki jelentést *Krécsy* Miklós terjesztette elő. A jelentéshez *Széchenyi* gróf főispán és *Rosenfeld* Henrik szólt hozzá, azt kívánva, hogy az utak hengerelése folytatódjon a történelmi, illetve, hogy az utakon állandón legyen tartalék kavics. A főmérnök a felszólalások értelmében intézkedni fog. *Schaller* Flóris tanfelügyelő személyi változásokat említett meg: bejelentette, hogy a lemondott *Komjáthy* Jenő tolnok fegyelmi ügye lemondásával elévült.

Az ülésnek egy ünnepi momentuma is volt. *V. Végh* István kedves szavakban emlékezett meg arról, hogy az ő esztendő utóljára találja együtt a bizottság jgaait ebből az alkalomból kifejezte a bizottság nagybecsülését az elnök *Széchenyi* Viktor gróf főispán iránt. A főispán viszont boldog új évet kívánt a bizottság tagjainak.

— **Lelkészeiktatás.** A csákerényi ref. egyház folyó hó 11-én iktatta be újonnan megválasztott lelkészét, *Sahó* Istvánt. A beiktatást társas ebéd követte.

— **Vörösmarty-ünnepély.** A Főreáliskola „Vörösmarty Önképző köre” f. hó 10-én szépen sikerült ünnepéyyt rendezett halhatatlan költőnk, *Vörösmarty* Mihály emlékére. Ez alkalommal az intézet tágas tornatermét szűfalóság megtöltötte az érdeklődő közönség. A Himnusz éneklése után *Vadász* József ifj. elnök mondott szép, gondolatokban gazdag beszédet, ugyesen beleszóve beszédébe *Vörösmarty* Zalán futásának bevezető részét, melyet *Kölb* Ferenc VIII. o. t. szavalt nagy tetszést aratva. A beszéd után *Sacher* Jenő VII. o. t. igazi művészzel játszott a *Pablo* *Sarasate* „Zigeunerweisen”-jét. Majd az ifusági énekkar „Őszi szél” és „Zug a szél” c. dalokat énekelte, melynek végén a halgatóság igazi tapsviharral róttá le elismerését az intézet deárk énektanára *Fricsaj* *Richard* iránt. Ezután *Vörösmarty* Szép *Ilonka* c. melodramáját adta elő *Ács* *Vilmos* VIII. o. t. Érdekesse tette az ünnepeyyt, hogy a melodramát is, a hegédi szólot is *Tánczos* *Gyurika* I. o. t. kisérte zongorán oly ügyességgel, mely becsületére vált volna bármely felsőbb osztálynak is. A következő pontban *Aschenbrenner* *Ernő* VIII. o. t. nagy hatással szavalt a *Udvardy* „Vörösmarty emlékezeté”-t. Az ünnepeyynek méltó befejezése volt az ifuság ajkáról elhangzott *Szózat*, melyet a közönség áhitattal hallgatott végig.

— **A megye közgy. bizottsága** megújul a 19-én tartandó közgyűlésen. Kijelnek: *Baththyány* *Lajos* gróf, *Koller* *Tivadár*, *Kenessey* *Gyula*, *Detrich* *Zsigmond* és *V. Végh* *István*.

— **Kérelem.** A városi árveház fennállása óta mindig sikerült a m. t. közönség áldozatkészségéből s ezen intézet iránt táplált szeretébből árveházi növendékeinket a karácsonyi szent ünnepek előestéjén karácsonyfaival megörvendeztetni. E kellemes tapasztalat indítja az árveház igazgató tanácsát azon, kéréssel járulni a mélyen tisztelt közönséghez, hogy hozzon mindenki tőle telhető csekély áldozatot az emberszeretet oltárára és tegye lehetővé, hogy e szent napon, midőn mindenki igyekszik szerettei előtt ez estét örvendetessé és emlékezetessé tenni, az árveház előjáróságának is módjában álljon növendékeit megörvendeztetni. Tájékozásul szükségesnek tartom tudatni a d. közönséggel, hogy az árveházi karácsonyára begyűlendő pénz és egyéb hasznos ajándékok a városi pénztári hivatalban *Kékessy* *László* alszámvévo urnak adandók át, ki azok átvételét nyugtatja, róluk nyilvánosan elszámol és karácsony előtti napon az árveházat vezető irlalmas növérek főnökőjének adja át. A szeretet megnyilatkozása nemesíti a lelket. Gyakoroljuk e szép erényt a reánk következő ünnepek alkalmából a világon legszegényebbekkel, a szülőiket veszett árvákkal s az öröm, mely számukra szerzünk megtermi kellemes gyűlmöcsöt kebleinkben is; mert szívben, lélekben közelebb hoz azokhoz, kiket szeretünk. Végül tudatom a mélyen tisztelt közönséggel, hogy a karácsony esti ünnepeyy árveházunkban f. hó 24-én délután 5 órakor leendő, melyre intézetünk pártfogóit s árvaínik sorsa iránt érdeklődő mélyen tisztelt közönséget az ünnepeyy fényét emelendő

tisztelettel meghívjuk: *Dr. Sára* *Gyula*, polgármester, mint az árveházi igazgató tanács elnöke.

— **Mentők munkája.** A Székesfehérvári Önkéntes Tűzoltó Egyület Menőcscsapata 1910 november hóban első segítséget nyújtott 99 alkalommal a következő eseteknél: sérülések 77, belső bajok 14, egyéb bajok 6, öngyilkosság 2 esetben. — Ezenkívül igéybe vették 13 esetben és pedig: betegek szállítása 5, hullaszállítás 8 esetben. — Mozdórság 25 esetben: színházban 23, tüzésnél 2 esetben. Az 1910 évi november havi összműködés 137 esetben. Az 1910 évben 1230 esetben működött közre.

— **Vonatösszeütőközes.** Megrendítő vasuti szerencsétlenség történt szombaton éjjel a DV. faluzemesi állomásán. Két tehervonat összeütőközött, a kocsiak összetörték, s az összeütőközésnek egy emberélet is áldozatul esett. 7 ember megsebesült. A Budapestről elindított 244-es számú tehervonat vasárnap éjjel egy órakor érkezett Faluzemes állomásra. Nagykanizsa felől megérkezett a 243-as számú gyorsított tehervonat, amely a sötétségben nekirohant az ott álló teherkocsiaknak. Az éjszaka csöndjét robbanászhöz hasonló dördülés verte föl. Az összeütőközésnek rettenetes ereje volt; összesen huszonhat kocsi kisiklott, amelyeknek legnagyobb része izzé-porrá zúzódott. A lokomotív is erősen megrongálódott. A kis vasuti állomáson a szerencsétlenség nagy remületteltelt. *Sztrazsek* *István* székesfehérvári vonatvezető sulyos koponyatörést szenvedett. Többé-kevésbé sulyos zúzódást szenvedtek: *Sós* *János* kalauz, *Wagner* *Péter* és *Piszárszky* *Lajos* fékezők. Kivülük néhányan könnyebben megsérültek. Csodálatosképpen a lokomotívvezető és a fűtő sértetlen maradt. A sulyosan sérült *Sztrazsek* *István* a segítő-vonaton Székesfehérvárra, innen Budapestre a Szent-János kórházba szállították, ahol tegnap meghalt. Halálát felesége és 8 gyermeke gyászolja. A többi sebesültet a vasuti orvosok ápolják.

Az összeütőközés híre Székesfehérvárról hajnali 4 órakor indult el az első segítővonat, amelyen *Elefánti* *Alfréd* forgalmi főnök, *Molnár* *József* fűtőházi főnök, *Barca* *Ignác* ellenőr számos munkással a baleset helyére utazott. Később még két segítővonat ment munkásokkal a szerencsétlenség helyére. Vasárnap egész nap a személyforgalmat átszállással bonyolították le. A reggeli gyorsvonat fél 9 óra helyett fél 12 órakor érkezett *Pragerhof* felől Székesfehérvárra és folytatta útját Budapest felé. Ma reggelre a pályát szabaddá tették.

A vizsgálat eddig is már megállapította, hogy az összeütőközést a faluzemesi állomási elüljáró okozta. Az elüljáró ugyanis megvallotta, hogy azt a néhány kocsi, a melynek a második tehervonat nekiszaladt, ott fejejtette a sinen s éppen azért a szemafor sem állott tilosra.

— **Az egéirtás.** Az őszi vetésekben mint a megye minden részéből jönnek a jelentések, föménytelen kárt tesz a mezei egér. *Köller* *Pál*, a vármegye közzgazdasági előadója a beadott jelentésekből megfigyelte a jelentkező károkat s a közigazgatási bizottsági ülés elé terjesztett beadványában jelzi, hogy a termés tönkretjuttatásában óriási része lesz a mezei egérnek. Néhol az egész termést elpusztítással fenyegeti. Az őszi vetésekben annyi kárt tett a mezei egér, hogy a vetéseket fel kell szántani s tavaszival kell majd bevetni. Az egéirtásra legjobb szernek bizonyul a strichnin-mérget, ennek azonban az a hátránya van, hogy a vadakat, a nyulat, foglyot is pusztítja. *Zichy* *János* gróf kultuszminiszter nagylángi vadászterülete is erősen megcsinylette a strichninrel való egéirtást. Evgéből a miniszter beadványt intézett a megye alispánjához arra kérvén őt, hogy tiltsa el a strichninrel való egéirtást. Az alispán a közegészségügyi bizottság elé vivén az ügyet, a bizottság abban állapodott meg, hogy a közérdek szempontjából kívánatosnak tartja a strichninrel való egéirtást; egyben az alispán intézkedett, hogy az egéirtás foganatosítása ne érintse a miniszter vadászterületét.

— **Pénzbírság** Galambos István baracsi jegyzőt az adók behajtása körül elkövetett szabálytalanságok miatt 100 korona pénzbírságra ítélte a pénzügyigazgatóság. A közig. bizottság a pénzbírságot 25 koronára szállította le.

— **Disznóságok szezonja.** Aki szereti így advent táján a reggeli szürkület melankoliáját, s a külvárosok ébredése idején véletlenül kíváncsiság furja az oldalát, annak innen is, onnan is éles sikoltások ütözkönek a fülébe. Ha közelebb megy a veszedelem színhelye felé, egy nagy seereg piros ortu, fagyosorru, lábatlankodó gyereket, oldalba rugott, meg-megnyikkanó kutyákat, aztán sok-sok sürgő-forgó, nagyon siető embert talál. Záradéku pedig meglobban a szalma s mintha Lucifer konyhájában a fekete ördögök, sütőgetnek a bűnösök pecsenyéjét, úgy állják körül hosszú piszkafakkal, vasvillákkal az áldozatra szánt malackát, amelynek fekete lábái gyászosan, szomorúan, égékiáltóan merednek az elborult menny felé. Mikor ezt látom, mindig megdöbbenek, hogy hát mily szörnyeteg is az ember. Mikor tavaszféllel megveszi azt az adventi malackát, egyszerre a szívéhez nő. Sok asszony jobban szereti, mint a gyereket; dédelgeti, becézgeti, traktálja mindennel, a mi a malacgyomornak izés lehet, amikor aztán a kocácska pocakosodni kezd, a mikor a járása kénytelen-kelletlen kényelmessé, nehézkessé válik, odamegy hozzája, megvakargatja a hátát, hízogó szép szavakat mond neki, — talán az életpárja se hall tőle hízogóbbakat, — óvja a szellőtől, hogy meg ne náthásodjék, keserű sötét kever az ételbe, hogy jobb étvágya legyen, még a körmét is óvja, hogy csak baj ne találja érni. Ó a háziaszony álma, a férjek gyomrának végyakozása tárgya, a gyermeknek gyönyörűsége reményeinek. Elíztem épen a napokban is, egy jó öreg bácsika, meg a piruló arcú leánya egy gömbölyűre hizott kocácskát terelgettek a kes felé. Milyen szépen beszélgettek neki, hogy noszogatták, hogy hintették eléje a szép sárga kukoricaszemeket, hogy a szavuknak higgyen, és a vesztőhelyre menjen. Szegény koca! Ha abban az utolsó órában időt adnának neki, hogy a memoárjait megírassa, ugyan miféle módon jellemezné bennünket, milyen tanácsokat csomagolna szak- és elvtársainak?! Milyen lény ez a kétlábú, tollatlan állat, ez a vérszomjas kannibál, amely álnokul, mosolyba, dédelgetésbe, mézes-mázos szavakba burkolja a disznóölő kését. Hiába a csunya, falánk, sötétjellemtű lények vagyunk mi nagyon, akik mindent fölfalni akarunk s a szent karácsony ünnepeire, az angyalok énekének a meghallgatására is vértől párolgó kezekkel megyünk s az elveink s a szeretet hangoztatása mellett is rózsaszínű sonkáira, izmos hurkákra, rőtös kolbászokra csettintjük a nyelvünket. Pardon! bocsánat! nyelmem kell előbb egyet s aztán folytatom az írást és bátorkodom megjegyezni, hogy a kövér disznó ára 55—65 rézkrajcár körül ingadozik — ki micsodás!

— **A sertésvész fellépte miatt** elrendelt zárlat iránti intézkedéseket mielőtt megtenném, az összes sertésólatk fertőtlenítését elrendelem s felhívom a város közönségét, hogy sertésólatk tisztítsák ki és úgy kivül mint belül frissen ojtott mésztejjel bemeszeljék. Figyelmeztetem azonban a közönséget, hogy a fenti meghagyásnak sürgősen tegyenek eleget, — nehogy a zárlat feloldása akadályokba ütközzék, — mert mulasztók ellen a törvény értelmében fogok eljárni. Súly főkapitány.

— **Révai Nagy Lexikonát** fölösleges a fővárosi könyvügynököktől megrendelni, meri azt épügy szállítja Klökner Péter udvari könyvkereskedő Székesfehérvárról, részletfizetésre is.

— **Betűrés.** Laki István Csapó-utca 18. sz. alatti lakos házában levő zart kamrárt folyó hó 11-én virradóra ismeretlen tettesek feltörték és onnan 20 pár férfi csizmát 340 korona értékben elloptak. A rendőrség nyomozza a betőrőket.

— **Az örökség ügyében.** Özv. Sándorovics Dömötörnéhez (Palotai-ú.) albérletbe ment folyó hó 9-én egy magát Juliskának nevező 24 év körüli nő, s az alatt az ürügy alatt, hogy öröksége felvétele végett Győrbe megy, szombaton reggel eltávozott. Özv. Sándorovicsnak csak vasárnap vette észre, hogy albérlijevel együtt egy 20 ko-

rona értékű barna alj is eltűnt a szekrényből. Megtette a feljelentést. A rendőrség aztán megállapította, hogy a „Juliska” nem más, mint Reider Julianna győri illetőségű rovatú nő, aki lopás miatt egy évet ült a helybeli törvényszéknél. Reider Julianna a rendőrség a városban feltalálta, az ellopott aljait lefoglalta, őt pedig letartóztatta.

— **Örült a rendőrségen.** Folyó hó 12-én egy magát Kis Lajosnak nevező egyén került a rendőrség elé, akinek zagyva beszédéből csakhamar kitűnt, hogy nem ép elméjű. A hozzáintézet kérdésekre azt a választ adta, hogy őt Kis Lajosnak hívják, de ha valakinek úgy tetszik, hát Magyar Királynak is szólíthatja. Anyanyelvére nézve olyképp nyilatkozott, hogy ő a világ minden nyelvén beszél, mert tud imi és olvasni. Elszállításról gondoskodott a rendőrség.

— **Rövid hírek.**

— **Csavarógó.** Anagnosti Károly kisbéri illetőségű munkanélküli pékségű csavargott a városban. A rendőrség 5 napi elzárásra, illetőségi helyére tolconlósra is kiiltására ítélte.

— **Berngott ember.** Folyó hó 10-én városunkba jött Porzsolt Lajos enyingi cipésszegű azért, hogy itt egyetmást vásároljon. Nevezett azonban a bevásárlás helyett alaposan berugott, bójtrányt okozott, miérett is rendőrség 3 napi elzárásra ítélte.

— **A faluvégén.** Vnnek Ferenc helybeli vászonkereskedő üzleti okokból Polgárdira ment, a faluvégén azonban utját állották. A kocsiján szalma volt s a száj és körömájás meggátolására kiadott rendelet értelmében szalmát vinni egyik faluból a másikba tilos. A kocsi megállító őr, Simon János tehát levette a szalmát. A két férfi összeakasztotta a kereket a mikor Simon János őr húzta a rövidet. Támadóját feljelentette.

— **Fix fizetés és magas jutalék** mellett alkalmazunk vidéki ügynököket, sorsjegyek részletfizetésre való elaeasához. Havonként elérhető jövedelem 300—600 korona. Hecht Bankház Részvénytársaság, Budapest Ferenciek-tere 6.

— **Koldulni szegény.** Sárbogárd községben egy egészen fiatal ember róttá végig az utcákat, hogy könyörödadományokat gyűjtsön. A neve Papp János, foglalkozása a kimonóban diák, a pécsi felsőkereskedelmi iskola tanulója. A könyörödadományok gyűjtését azzal okolta meg, hogy tanulmányainak folytatásához kell a pénz. A fiatal ember, minthogy viselkedése gyanus volt, nem kerülte el a csendőriök figyelmét, akik egy kis utánnézés után ráderítették, hogy felmutatott bizonyítványai hamisak. Ebből azt következteti a csendőrség, hogy az egész ember — hamis. Letartóztatta.

SZÍNHÁZ.

Szombat, dec. 10.

— **Kormánybiztos Guthi Soma** énekes és szatirikus korrajza. Ezt a darabot nem azért írta Guthi Soma, mert ilyen abszurd alakok, ilyen lehetetlenül komisz történetek Magyarországon léteznek, hanem mert Molnár Ferenc írt egy sokkal ügyesebben kidolgozott és még ügyesebben kidolgozott színművet, amelynek Guthi Soma nem tulságos találékonyssággal új formát adott, — (ott az ügyvéd ur áll be tolvajnak, hogy tanulmányokat végezzon). Másrészt pedig Gutinak volt egy csomó többé-kevésbé sikerült Guthi-vice s ezeket akarta valahogyan a színpadon elhelyezni. A viccek bizony sok helyen nagyon is vastagok s szinte látszik rajtuk, hogy a szerző a pesti Városliget publikumát vette alapul, hogy az nyáron kedvére kiröghesse magát. Gróf Tállay, a kormánybiztos (Földvár) kalandra megy Miteser (Kovács) feleségéhez (Hidvéghin). Eközben rablók-moanok be s ellopják a kormánybiztos kinevezését. A vezérük Tuzár (Bátori), aki mint kormánybiztos végigver a panamista tisztikaron, míg végre szoknie kell, de nem mernek ellene semmit tenni, mert félnek a leleplezéstől.

— **Az első felvonás** elég otromba. A második tele van kétértelműségekkel, izékkal, amelyek azonban mégis a szeledebb fajtából valók s elég indokoltan kacagtatják a közönséget.

— **Elsőtündi alakítás** Szalkai nyújtott, mint

Schwarz, a gazdag zsidó birtokos. Aztán veszedkedett jó kedvében volt a Batori, a kinek tulajdonképpen ezek a legjobb alakításai. Kovács — kifutó drámai színész úgy mozgott, mint a kire négyön szük kabátot szabnak, amelynek ujja a könyökéig ér és minden percben attól fél, hogy a hátán végigszakad — szóval nem neki való szerepe volt. Hidvéghinek isszonyu zavarban kellett volna lenni, de ehelyett inkább csodálkozott. Mi meg azon csodálkoztunk, hogy minek csodálkozik. Sándor Julia detto felszegnek mutatkozott. Vértres groteszk alakításán sokat mulattunk. Szóval a mi jó a darabban van, — a hatást tekintve — az nem az előadás érdeme, hanem Guthi Soma viccéi, a melyeket meg kell nevetnie mindenkinek, hacsak véletlenül nem sávanyu uborka jegyében született.

Hétfő, dec. 12.

— **Obsitos.** Itt hétedszer. Ismét zsufolt ház előtt.

— **Öszintén megvallom,** hogy a hetedik előadásban láttam először Bakonyi Károly nagysikerű darabját. Annyi jól, szépet és meghatós mesélőket róla, hogy meg kellett nézni. S ha látja az ember, igazat ad a lelkesedő közönségnek, a mely bizonyára mulat és könnyezik még rajta vagy félucatszor.

— **Ha nézzük a színház helyzetét,** a közönség izlését s a darab sikerét, mégis csak levonhatjuk a következtetést. Mi kell a közönségnek? Disznóság? Nem! az nem kell neki. Ha kétszer ment, harmadszor már tyes padok ásitának rá. Az a publikum, a mely ilyen után áhítózik, szük-körü, (igaz, hogy erősen áll a bázisán) — Dráma? Az magas a mi közönségünknek. Szintén van neki egy-két házra való kezdje. De egy látásból elég neki. — A közönségnek más kell. Olyan, ami a szívet is érinti, a mely megkönnyeztet. Boldog, ha ez a hazaszeretet fogalmával, a harcok dalais idők álmaival van kiszinezve. De ne csak ebből álljon, mert a közönség nem csak sirni akar. Abból otthon is kijut neki. Hanem megkivánja, hogy kacaghason is kedve szerint, hogy bele fájduljon egy kicsit a vékonya. Aztán örül, ha szép nőt lát, ha táncot lát, szóval tudja, hogy komédiában van. Bocsánat ezért a külvárosi vagy falusi kifejezésért.

— **Ha a legutóbbi Jvek egyik-másik nagysikerű, sokszor előadott darabjára gondolunk,** igazolva látjuk ezt a kijelentésünket. A ki látta az Erdészleány édesen naiv történetét, az Iglói diákok kedves romantikáját, a János Vitéz meséjének ködébe vesző bájoságait, az igazat ad a mi ítéletünknek. A fehérvári publikumnak, a nagy publikumnak ez kell. A tőbbit megnezi egy pár száz ember, érdekli a finom lélektan, érdekli a társadalmi nagy problémák, érdekli a kisebb-nagyobb disznóságok, a házasságtörés városi üzletei — az ezeket azonban az olyan történetek érdeklik, a milyen az Obsitos: Egy kis sós könnyel vegyített érzékenykedés, aztán az ugrabugrás mellé sok-sok nevetés. Ez kell a magyaroknak! Ettől javul az egészsége és ettől érzi, hogy megérdemli a kiadott pénzt.

— **Az előadás persze egészen jó volt.** Hidvéginé pompásan játszotta a nemzetes asszony szerepét. Ilyen kedves, bájos neki való körben nem is láttuk még. A dalai, egy két kis csusztatást kivéve nagyon szívesh szölok. Kovács Hanna édesen énekel. Különösen a Hultó falevél betétel rendkívüli hatást ért el. Azt azonban megjegyezzük, hogy a játéka melegebb lehetett volna. Erckövi úgy dalolt, hogy ha másért nem, hát az Obsitos dalaiért. sohase feledik el a fehérváriak. A játéka is annyira csiszolt s oly művészi magaslatoit áll, a miert kálapot kell előtte emelni. Lónyai, Bátori, Ivánfi boldonszó jövedelmükben voltak, szintig Kun. Itt-ott persze ríktóan szineztek, de hát ki haragszik az ilyenért, a mikor a levegő tele van a jókedvvel. Egyet azonban mégis szeretnénk megjegyezni, illetőleg a rendezőtől kérni. A kisebb szereplők a legkömolyabb és legérzékenyebb jeleneteknél sem bírják legyűrni a nevetésüket. Hogy ez mennyire zavaró a komoly közönségre nézve, az szükséges magyarázni.

— **A közönségnek pedig annyit írunk még,** hogy a ki nem látta, okvetlenül nézze meg. A ki látta, annak nem írunk semmit, mert az ugyis megnezi megegyszer.

— **Wymotatt az Erdészleány Könyvnyomdában Székesfehérvárról.**